

Uudisleht

Nr. 133 (955). 8. aastak.

Pühapäeval, 15. juulil 1934.

Täna 12 külge. Hind 5 senti.

Hitler vannub truudust pruunsärgile

„Parem 100 ohvrit kui 1000“

Saksa kantsleri kõne.

„Mina tundsin end ülima kohumõistjana“.

Berlin, 14. juulil. Eila õhtul kell 7 püüas Adolf Hitler oma 500 meeskonnaliikmega rekonstrueeritud politseimajas, hulk muukärlasid ja Goringi erapolitseinikke. Tundub nagu sõja lõhna. Ooperi platil ootab ärev rahvamass. Täpselt kell 8 avatakse riigipäeva koosolek. Samal momendil kihutab ooperi ette Hitleri auto. Täpselt minut hiljem astub kõnetooli Adolf Hitler ise. Bruunes ja mustades sär-ides riigipäevakoosolekust tõstavad terwitus- kätt ja kõlab kolmekordne „Heil, Hitler!“

Uga rahvamass trüübämbel on morn ja waitue — keegi ei awoalda Hitlerile waimus- tust nagu waremalt.

Kõnetooli ees palja mikrofone. Peale saksa wadmõõtjate ja Nooma, Inglise, Taani, Ameerika, Rootsi, Argentina, Uruguai j. t. radiofonid. Mäha, et maailma hwi on suur, ehkki saksa raadio juba ise hoolitseb, et fih- reri kõne saaks kogu maailmale teatavaks. Kõikid ja sakslased Hitleri ettekanne inglise, hispaania, prantsuse, itaalia ja saksa keelde ning lühitahv eestriisse.

Ring siis kõneleb Adolf Hitler. Grajeerib liialt natijilikult, tartwita palju lööklauseid.

„Saksamaa on raskest seisukorras,“ ütles ta. „Siiski selles on need, kes walt- lileid Saksamaad enne natsionaalsotsia- listide wõimulehtut. Majanduslik fu- rutis ja wälismaine boikott on Saksamaa raskuste tähtsamad põhjused, mida saksa rahwas peab mõistma. Meie mõidame!“

Rahwa geniaalsusega ja murdmata tahtejõuga lahendamise kõik raskeb probleemid.“

„Kommunismi peame Saksamaalt mäljaroofima juurteni. Olgem aga tead- lik, et kommunismilist pörandaalune dõnes- tustõõ pole lakanud tänini,“ jatkab Hit- ler. „Kommunistliku hädaohu kõrwale fertis meil aga ka uus ja kardetawam hädaohu.“

Rünnakrüumlaste ridades oli mär- gata opofitioonimeeleolu juba ammu.

Märtsis andsin kätse, et rünnakrüumad puhastataks sellest kätust. Ent siis sel- gus, et staabiüleml Rõhm oli ise salafepit- fuste juht. Tema fihiks oli mind eemale tõugata rünnakrüumlastest. Just Rõhm ja tema mõtteosalised hakkasid

En tegewusest eemaldama teenelisi ja ustayaid rünnakrüumlasti ja eelle upitama alamääruslikku ele- menti. See kõik fündis saladuse katte all, kuni aprillis ja mais hakkasid saabuma teated, et mitmel pool on määrata rin- nakrüumlaste sõnakulmatust. Oli waja luua korda. Rõhm aga jatkas temale so- bimatu isikute kõrwaldamist.

Määratawatusef ajasid aina süga- wamaid juuri.

Almnefid mäsufuhtide alatusef, mustus ja patustusef moraali wastu.“

Edasi jutustab Hitler, et mäsufumeeste kütufes olud suureb rahafummad. 12 miljo- nit franki olla Rõhm saanud kogu wäljas- poolt. Rünnakrüumlasti püüti weenda, et teine natsionaalsotsialistlik rewolutsioon on selleks wajas, et temale, Hitlerile anda rohkem te- gewuswabadust, sest tema olla selleks liig te- gewoimetu, et julgeks isikult astuda otus- tawat sammud.

„Suunis“, kaebab Hitler, „ma kutsufin Rõhmi oma juure. Resfõoni wiibifin te- maga. Ütlefin, et

wastutustundeta elemendid plaanit- sewad rewolutsiooni.

Rõhm püüdis mind weenda, et need kuul- dused on liialdatud ja alufeta. Hiljem kuulfin, et Rõhm, olles teadlik, et olen in- formeeritud kõigest kawatsetawast, muutis oma efiatse kawatfufe ja

tahtis ka mind kõrwaldada.

Rünnakrüumlastele, kes pidid mäsufu otawõtma, öeldi, et mina ei tohi wastu- hakkamist midagi teada, ja et mind wan- gistatakse 48 tunniks waid jellepärast, et minult meeretada igafuguft wastutust. Hiljem plaanifeti uued üffikasjad:

mäsufu päewal taheti Berliinis minn nimel waltutada kõik waltifusafstu- jed.

Sellele alatusel pidi ju ometi tulema kord lõpp.“

Nagu Hitler kinnitab, oli ta kawatfenud 1. juunil areteerida Rõhmi ja kõik ta mõttealas- lased. Kuid wiimafel minutil, 30. juunil kell 1 ööfel saabunud ärewad teated, et mäsufu on kõik ettewalmistatud Münchenis ja Berli- nis tehtud, ning et wastuhakkamine puhkeb 1. juunil kell 4 p. l. Kell 5 oleks waltutatud juba kõik waltifusafstufes ja Hitler areteeritud. Münchenis olid rünnakrüumlastel löõgimalmis juba 30. juuni õhtul kell 9.

„Pidin tegutsema halastamatult,“ hüüab Hitler. „On parem häwitada 100 wandefeltslast, kui lasta tuhandetel jat- tuda werifesse mõllu. Kui oleks kõik läi- nud Ernsti kama kohajelt, siis oleks juh- tunud midagi hirmsat! Minu nimel te- gutfedes õnnestus temal politseilt wäljapetta 4 soomusantot ja ka politseiniike oma nõusse meelitada.

Kell 1 ööfel jain wiimased teated ja kell 2 juba andfin Goringile instruktifioonid, kuidas Berliinis mäsufu maha juruda far- mil kael.

Samal tunnil lendafin Münchenisse, kus afus mäsufuliste peja. Otfustafin mõista raudset kohut. Tol tunnil olin ainuüfti waltutataw kogu saksa natsifooni

tulewiku eest ja kehastafin endas ülimat kohumõistjat.

Raskifin nad kõik maha lasta.

Toimifin fudametunnistufe kohajelt ja ei tee endale mingeid etteheiteid. Rahwas pole waltutat, kui tema hulgaft tõufemad Stawifky taolifed isikud nagu Prantfuf- maal. Aga see rahwas pole rahwas, kes ei mõista häwitada sellist elementi. Ara- andja ärgu iial lootku mida- gi muud, kui et tema parata- mata langeb kord ise oma ara- andmise ohwriks.

Üks wälisajakirjanik küfitles mind, kuidas suufin ma õnnetuteft nais- telt ärawõtta niipalju mehi.

Wõin waid wastata: naised ja lapsed on jageli meeste ohwrid. Uhm, et kinnend tuhanded naised oleffid jäänud leskedeks, kui oleffin kriitilifet hetkel teifiti toiminud. Kui keegi lootes mõdraste riifide abile kuritarwitas minu nimega ja andis kä- kufid, mis oleks kogu rahwa wiinud hufu- tufesse, siis

seefugufid peab halastamatult pooma.

Üks inglise ajaleht kirjutas, et ma olen kaotanud närwid ja enefefindufufe. Ütlen: ei sõja päewil ega hiljem pole ma iial tunnub, mis on närwide korratus.“

Ona pika kõne lõpetab Adolf Hitler waga pateetiliste sõnadega:

„Raskel ajal ufaldafin ma SS-i täie- likult. Ring nüüd ufaldan ma jälle ka rünnakrüumlasti. Teadku rünnakrüumla- sed, et mina kuulum jälle nende!“

Bruun färf jäägu ka tulewikus uue epohhi embleemiks. Anname üksteifefe tootufe:

Unnstagem kõik mõõdnun, filngem kõik ekfimused, ühinegem ühiste fihfide saatumamifeks!

Elagu saksa rahwas! Elagu Saks- maa!“

*

Hitleri wiimase aja sammudele poolehoin wõimifeks on Saksia propagandafaraat Moftrwa takfika alufel tõõle rafendatud. Eile õhtul saksa raadiojaamad teatasid, et kogu wälismaa ajakirjandus, wälja arwatud Austria ja ofafifelt ka Inglise, on Hitleri te- guwfifi kõigiti beals kinnud. Taanis wälja- müüdnud koosolekufesafid on wastu wõtnud sellekohased resolutifioonid. Raadiojaamades koguini loeti ette ifitaate wälismaa „ajakir- jandufekt“, kus Hitlerile jagataffe ainult poolehoidu. „Et Saksamaal waltifex terror, on wale,“ teatas raadiomees, „Hitler on pä- rast 1. juulit kõigile äraandjalle lepitufeks kätt pakkunud.“

Grififit wõenu ofutawad saksa raadiojaa- mad Austriale, rõhutades, et Austria oma hit- leriwaennufikufega lihtfakt tahab wälisfats- laste seas lõhet tekitada.

Saksamaal samuti kui Benemaal harili- kule kabanifule wälismaa ajakirjandus on keelatud ja lättefaamatu. Seetõttu wõibafse Saksamaal ka wälisajakirjandufefe omal arwel fälge poofida olematuid woorufi- nõrkuft.

Prints Filipp Hindenburgi järgla- seks.

Goringu tagurififed plaanid. Stockholm, 12. juulil. „Ebens- ka Dagbladet“ teab jutustada, et

Saksamaal kawatsetawad Goring ja ta mõtteosalised upitada prefidendi toolile Sesseniprintsi Filipi.

Prints Filipp on Saksia kuninganna wend. Ta on natsionaalsotsialistliku partei ammune liige ja püfif waga tihedas ühendufes Goringiga.

Göbbels ja H. Albers,

Berlin, 13. juunil. Propaganda- minifter Göbbels jõitfis fufwitama filminäitfefe Hans Albersi lufjufistikku wälasse Madowi Berliini lähedal.

Teatamasti kuulus saksa filmilemmik Hans Albers ei wiibi enam kodumaal, waid elab Schweizis. Kuna ta naine oli juuditaf, siis funniti ta kodumaalt lah- kuma ja ta willa anti propagandaminiftri kätufufesse.

Kõrwekuumus jäämere ääres.

Wene raadiojaama teatel waltifex praegu Walgemere ümbrufes seniolematu kuumus. Saupäewa fefpäewal näitas traadiflaas Urhangelstis 28 pü- galat foorja, kuna Leningradis oli famal ajal waid paari pügala mõrra rohkem foorjuf.

Uuendage „Uudislehe“ tellimised 15. juulist!

Restoran
Narvas, Peetri pl. 4.

Alati saadaval — vaiveroad.

Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid
parima wene koka juhatusel.

Kodu- ja välismaa napsid —
odavad hinnad!

Igal õhtul mängib Jazz-Band orkester.
Külalistades veendute!

DANCING - PALACE
„GLORIA“

Pikendatud

publiku korduval soovil kuulsa
Itaalia õõbiku

DESI
DESIDERATI

võõrusetendused.

Peale seie
huvitav juulikuu eeskava.

Milleks sõita Tallinnast välja

Ofse jüdalinnas, Väike Tartu maantee 25,
Tõõlifestatril tuures, on alarestoran

SUVEAED

kus põliste puude wilus mugawas alanurgafefes
mõib fama mõnujalt ja wabalt aega wiita.

MUUSIKA. Parim kõõk. Kodu- ja välismaa jook.

Sissepääs waba.

Sissepääs waba.

Parim abinõu
higistamise vastu
HIGINOL
kem. lab. „Arbo“

Juustreeritud perekonna-ajakiri „ROMAAN“ ei või puududa üheski vaimsest arenenud perekonnas.

Meeta Kelgo.

Kuidas elavad Eesti kroonitud iludused.

Kolm unustatud Kunin-gannat.

Uhepäeva'iblika traagika.
Näitsikutel on meheõnne.

R. Peedi-Hoffmann.

Mis on saanud Eesti iluduskuningannadest?

Kolm naist on meil juba kannud kõlmat „miss Estonia“ nime. Meile juubeldasid ühtlasi ja hulga kuni eesti naiste iluduse kehastusele, ajalehed tõid nendest pilte ja kirjeldusi.

ennustades väljavalitutele kuni Hollywoodini küünivat karjääri. Nähtavasti jontaslastel oli põhjust mõruda kaadestamisest.

Kuid avalikkus seni pole midagi kuulnud kolme iluduse kauglennulise karjäärist; jeeasemel on nad

aastate jooksul koguni unustatud, nagu iga refleksartikkel kunagi, niisama nagu unustati eelmine „miss Estonia“ juba marafonil enne järgmise iludusvõistluse kättejõudmist.

Nähtavasti mäsutuse ja jeejuures siiski demokraatlik tänapäev ei laske kroonitud kuulsustel kuigi kaua ilutseda nende au ja kiituse juures. Veel vähem naiste riigis, kus igakuks õigustatult või õigustamatult oma naiselise väärtuste võrreldusega meeleldi tahaks olla esimene.

Wiist neil põhjustel pole iluduskuningannad ei meil ega mujal jõudnud selle halja offani, mida tundmatusest äärmise refleksaani abil ülesse upitatud nāgus tütarlaps oma kuulsusepäemil arvas nägemat juba käulatuise kauguses.

Mis puutub meie iluduskuningannadesse, siis väikese riigi mõõtude ja võimaluste piires on neil küll

lāinud paremini kui mõnel välismaa kaasõel.

Vāhemalt pole neist keegi sattunud ainelisse ja moraalsesse hātta või kaasa lāõnnd kuritegelise elemendiga, nagu see on juhtunud mõne prantuse ja saksa iludusega. Kuid nende karjäär ühtlasi ei ulata ka palju üle nende tippude, mida nad nāgusate naistena oleks saavutanud ka ilma „miss Estonia“ tiitliga.

Vāhemalt on jāānnd tulemata kuulsusepäemad filmilinnas.

Esimene „miss Estonia“ tiitli ja iluduskuninganna krooni pāris 1929. a. prl. Meta Kelgo. Kui kord-korralt ilmusid ajalehes iluduskuninganna nimele jahti pidamate naiste pildid, jāi esialgu see tōhn shatāān āisna tāhelepanematuks. Jōto jārgi keegi teda ei teadnud ennustada esimeseks. Kuid lōppvōistlusel osutus ta teiste kōrmal siiski kenamaks. Noor, keetkooli lōpetanud neiu, kes seni omale igapāemast leiba teeninud „Kame“ shokolāadivabrikus tōdlisena, omandas esimese iluduskuninganna krooni ja kuulsuse. Peale selle muidugi rohkeid auhindu.

Lilli Silberg.

Kuid sellega ja ühepäeva pidutsemise jāragi prl. Kelgo karjäär piirduski. Kui mitte juure arvata ta edu tōdkohas. Wab-riku juhatus andis talle

tōdlise ameti ajemel āisna keetmise pālgaga kōha ettevōtte kasfas.

Seal esimene Eesti iludus teenib juba viiendat aastat. Enam kiil mitte prl. Kelgona, vaid proua Ambose nime all, sest aastapāemad tagasi ta abiellus selle nimelise „Kame“ ametnikuga.

Samuti nagu esimesest „miss Estoniast“ jai korralik perekonna inimene, on seda rada lāinud ka ta esimene nāitsik prl. P u u. Tema abielludes tegi kiil parema partii. Narva-Jōesuus tutvunes ta seal suvitama kellegi ameerika professoriga ning peatfelt olid asjad nii kaugele, et mōlemad pruutpaarina Ameerikasfe tōitfid.

Meta Kelgo teine nāitsik prl. M ā n n i k jai iludusvōistluse järele mēiija kōha Rakveres ūhte kirjutusmaterjali- ja pudukaupluse. Kahest vōistlusest osavōtjast, kes pāātsfid viimase 50 hulka, on saanud tantsumestrite P o o l g a s e ja R i i t t i m i abikaasad.

Kui esimene iludusvōistlus oli mōoras-tawalt uudne, siis jārgmine, kus iluduskuninganna nime pāris prl. Lilli Silberg, oli juba paremini ja vastutaja kōmu leidmise oskusega lāmastatud. Sedapuhugi tuli iluduskuninganna „Kame“ wabrikust, nagu oleks see ettevōtte maiustuste valmistamise kōrmal aivanud mingi erihar.

Kuna Meta Kelgo oli kinnisem ja tagasihoidlikum, siis

L. Silberg oma jeltakondlikkuse ja jutuse juures oskas juba ise hoolitseda suurema ja kanem keetwa populaarsuse eest.

Kasutas tōiki wimalusi — lastis end Pārmu rannas pildistada koos riigivānemaga, esines kinodes ja ballidel taju eest ja kasuta, kuidas kaubale saadi. Wōistluse korraldajate tōenduse järele ei puudunud palju, et ta Pariisi iludusvōistlusel koguni oleks saanud „miss Euroopaks“.

Shoolimata kauem keetnud menust hāhtus paratamatult ka selle blondiluduse kuulsus. Minult meestele tuletasid tiiti aega unustatud iluduskuningannat meele pāberosfid, mille pāfend kandis prl. Silbergi nāopilti. Selle triikmise õiguse tubakawabrik „miss Estonialt“ muidugi omandas tubli rahalise taju eest.

Niilid „miss Estonia“ nr. 2 elutseb mōnda head aega Pariisis.

On manefeen tuntumas moeāris. Sai selle kōha oma de kaudu, kes samas āris sama ameti peal juba ammu. Seega iluduse kāfi on kāinud āisna hāsti, jōudes shokolāadivabrikust maailmalinna moe (Jārg 4. kiitel.)

UUS Regatta
(VALGES KARBIS)

Paberossid inglise maitsega sigarettide tubakasegust

Meie sigarettid — MEMPHIS DERBY. BRIDGE — on võitnud kindla poolehoidu oma laitmata headuse ja elegantse pakkimisega. Ka need uued paberossid — määratud sigarettide maitse pooldajatele. kel meeldib suuots — on parimaist Virginia tubakaist. Seda tagab nimi

Laferme

700 mehe laul.

Lauljate-mängijate rahvarändamine sumisesse pealinna. Meeslaulu-päewa õnnestunud awaakkordid.

Pärn, 15. juulil. Teine ülemaaline meeslaulupäew algas laupäewa õhtul Läti meeskoori „Dziedoniš“ kontserdiga, „Endla“ teatris. See leidis sooja vastustaja. Hea häälematerjaliga koori ettekanne lõikasid rohket aplaasi, nii et mitmeid neist tuli korjata. Läti koorijuhile M. Kalninschile anti laulupäewa tegelase J. Meintzali poolt parg üle.

Täna hommikul kell pool 8 jatkus laulupäew pafunakooride peaprooviga Rannafalngis. See ühtlasi oli kolmanda aratuseks meel osalistel uimvõle suvellinga. Tund hiljem enne koolist tulleminekut tegid meeskoorid staadionil oma peaproovi.

Samal ajal algas Elisabethi kirikus pidulik jumalateenistus.

Suhtlusest praost M. Grünberg. Muusikalisel osas esinevad rohkete ettekanne-tega Tartu Peetri koguduse pafunakoor L. Wirikau ja Otepää meeskoor M. Rentsi juhatusel. Teine pidulik jumalateenistus samal ajal oli korraldatud Keskandamüüsi koguduses.

Pealelõunal kell 3 kawa kohaselt lauljad-mängijad kogunesid rongikäiguks Wabadusmähele.

Kui lippude lehvikes ja orkestrite müristades liiguti staadionile, kus toimuvad kõik laulupäewa ettekan- ded. Rongikäit meelitas tänavatele must- tendawad trumfipäeieid.

Kell 4 oli ette nähtud laulupäewa pi- dulik awamine laulupäewa aipatroon Pärnu linnapea D. Kase poolt, kuna lauljate liidu nimel pidi laulurahwale ja külalistele terwitusi ütleva prof. S. Aa- wik.

üle maa saabus laulupäewale 30 koori umbes 700 laulja-mängijaga.

Sõga tänapäewne laulupäew on eelmisest

märkja suurema osawõtuga. Teiste seas esines ka Tallinna satja „Liedertafeli“ meeskoor. Enamus koori saabus Pärnu warakult juba laupäewal.

Niigi praegu suwitajate tõttu elanike- rohke Pärnu tänavail pühapäewal liikus- kijas tuhandeid mõbraid nägusid. Reid tuli ka kaugeimast kui oma maakonnast, sest laulupäewa puhul käiku pandud hu- mironid võimaldasid kõigile odawa sõi- du Pärnu.

üht Tallinna rongi saabudes pais- kas jaama perironile terwe firendaw inimmeri.

Sinn oli hommikul liwuehes. Sini- must-walgele liwanduwad kooride lipud ja suured inimhulgad tänavail andsid Pärnule korrale tõelise wihupäewa ilme.

3000 pealinnlast Pärnu laulu- päewale.

Pärnu sõitwad odawahinnalised hmoi- rongid leidsid laupäewal ja pühapäewal erakordselt kset kasutamist, kuna Pär- nus täna ühtlasi toimub meeste laulu- päew, mis kaigi wäljasõitjate peamiseks tõmbenumbriks.

Rongile, mis Tallinnast wäljus laup. kell 14.25, müüdi ägi 1400 piletit. Teine rong wäljus pühapäewa hommikul kell 6 ja kell 12 laupäewa õöel oli ka sel- lele müüdnud umbes mõrdne arm pileteid. Sina pilete müük kilem weel jatkus, sõitis Tallinnast Pärnu laulupäewale wähemalt 3000 inimest.

Ling Pärnu ei mõjunud wähendawalt teiste rongide reisirijate arwule. Marwa rongiga laupäewal sõitis üle 500 inimele ja Mooga rongile, mis Tallinnast wäljus pühapäewa hommikul, oli juba kümne- fond tundi enne wäljasõitu müüdnud 1100 piletit.

ÜENÜÜD wõitis „Wifaduse“ 3:1.

Laupäewa õhtul lõhtusid „Kalewi“ wäljal Põhja ringlonna W-N. wõitjateringi finaalis ÜENÜÜD ja „Wifaduse“ jalgpallimeeskonnad. „Wifadus“, kes eelmise ford oli tulnud toime „Siiruse“ wõitmisega, tahtis ka seetord end panna matsma ja asus algusest peale mängu walitsema, kühutades palliga wastase wärawa alla ja märkides juba esimesel minu- til oma kontosse wõiduwärawa. ÜENÜÜD uimafuse tõttu juutis „Wifadus“ hoida kuni esimese poolaja lõpuni, mil ÜENÜÜD saawu- tas nurgalöögi 1:1 ja poolaja wiimased mi- nutid marulihelt pressis wastase wärawale.

Teine poolaeg kuulus täielihult ÜENÜÜD- le. „Wifaduse“ kottumäng on liimist täiesti lahti, pall käib nende wäljapööl tihhti cor- neris ja wärawahil on wõimalus teha ilu- fat tööd. ÜENÜÜD wa pördub ilusa kange- löögi latti, ning mõni minut hiljem pannakse nurgalöögile järgnevas suminas „Wifaduse“ wõit jahiema. Ka 3:1 järgneb warsti. ÜENÜÜD walitseb mängu kuni lõpuni, ent wüi wärawaid enam ei tule.

Wõitja meeskond mängis koosseisus: Boos- man, Kuuseks, Ehart, Bogotõrjem, Klein- sepp, Scharf, Ginrikus, Enden, Brum, Meero.

Telliqe „Maaleht“.

Hobusewargad furma

Nõukogude kohtu karm otjus.

Moßwa, 13. juunil. Nowembri õöl 1933. aastal — kirjutas Nõukogude leht „Prawda“, kolm relwastatud bandiiti tungisid Beskudino telliskiwitehaste ho- busetallil, Podoolia s.

Kotmarid haarasid tallipoisi Garlam- shin'i, sidusid ta käed-jalad kinni ja ripu- tasid hobusetallil aampalgi külge ning warastasid 8 hobust ja kaks wantrit.

Selle järgi jagenesid hobusewargused Po- doolias. Oli kindel, et tegutses hästi orga- niseeritud waraste jõud.

Peagi paljastati kurjategijad. Jõugu peameheks otutus wana retsidivõit Dimit- ri Wedenew ja ta lähemateks abilisteks wennaßed Georgi ja Konstantin Sokolow ning Peeter Wedenew.

Nõhtulikul arutlusel toodi wastust and- ma 13 jüialust — hobusewaraste jõugu liiget. Moskwa oblasti kohus mõistis furma Dimitri Wedenewi ja wennaßed Sokolowid.

Teised jüialused mõisteti sunnitööle kuni 10-ne aastani. See otjus leidis kinnitamist ka Nõu- kogude kõrgemas kohtus. Waid Konstan- tin Sokolowi nooruse tõttu muudeti ta furmanuhtlus 10-aastaseks sunnitööks.

Politsei teated.

Elektrileek põletas kae.

Kaudasulatamasse tulle jattus „Bega“ kaalu- ja masinawabrikus töölise Otto Loigumi wafat käsi. See juhtus raua shweissimise juures. Onnaks sai L. kae metallil sulatamast leegist tagasi tõmmata, enne kui see jõudis kätt häwitada. Rannatada sai waid wafatu kae põial. Otto Loigum töötas „Begas“ lufusepana; elab Wajaka tän. 4—1.

Busfiga wiinalauas.

26-aastane Nikolai Neuman läks lau- päewa õhtul mõõdaaatma Londi tän. 8 Kompe majja. Wiinalauas sõprade kamp aga muutus ägedaks waenuleeriks, mille juures üks lauafaaslane wirutas Neu- mannile pusfiga rindu. M-il tuli jääda keshhaiglasse rawimisele. Dõijat selgitab politsei.

Dunkris põles kunn.

Tulisejt tuhast läks õösel wastu püha- päewa kella 1 ajal põlema Dunkri tän. nr. 9 maja hoowil asuw kunn. Keegi maja elanik oli õhtul kuuri seina ääre prügikasti wifanud tulist tuhka. Praht wõttis tuld ja see lewis ka wäikesse lau- badeßi ehitatud kunn.

Lendfalk pani tulele ruttu piiri, enne kui see teistele ehitustele jõudis hädaoh- tikuts saada. Põles ära prügikast, kuna tules lõõmaw kunn tuletõrjujate poolt laiali kistuti.

Klawer, politsei, ofsjon.

Omatwoli pärast koostati protokoll Tellis- kinni tän. 27 majaomanitu tütar Leiti le. Selle klawer mafuwõla pärast oli määratud ofsjonile, kuid L. rebis ofsjonikuulutuse po- litseiniku nähes torduwalt maha. Sellise eßimuse pärast teda ootab wangistus ilma rahatrahwita.

Sõitis auto alla.

Wana-Wiru tänawa sündmel jäi laupä- wal taksoauto M.-1182 alla jalgrattur Kon- stantin Põkrowski. Rannatada said ühewõrra mees ja ta sõidul. Põkrowski wi- gastufed Marwa mnt. haiglas tunnistati kisti fergemateks. Eßialgse politseilise juurdluse andmeil jalgrattur oli ise õnnetuses süüdi: P. ei pannud autot õigel ajal tähele, püüdi wiimafel filmapilgul auto eest kõrwale pöö- rata, kuid kaotas selle juures tafakaalu ja langes ette auto ette.

Kas olete juba lugenud ajakirja „Romaan'i“ uuendatud kujul?

Protodill on mõnikord ka wäga jõbralik loom... Mõnulejad Marwa-Jõejuu plaasijil.

Spioonide julgustriffe maailmasõjas.

Kuidas jaffa salafuulaja käis Moskvas.

Sakslased olid wene enamlastega sõlminud Brest-Litovski rahulepingu ja wallutanud Ukraina ja Baltimaad. See-
ga olid nad liitunud idarinde ja mõistid nüüd kõik oma jõud wifata läänerindele. Kuid nad polnud sugugi kindlad, kas enamlased jääwad wene-
maal kauaks mõimule. Nad olid ju walgete wägede poolt ümberpiiratud ja walged tungisid üha edasi. See ei meeldinud sakslastele aga sugugi, sest juhul, kui walged oleks enamlaste mõimu Wenemaal kufutanud,

siis poleks walged kindlasti mitte trumstanud ka Brest-Litovski rahulepingut

ja mõis olla, oleks nad koguni alustanud Sakamaa wastu uut sõda. Sellepärast oli Saksa ülemjuhatusel äärmiselt tähtis teada, mis sugune oli tõeline olukord Wenemaal ja kas enamlased suudawad walgete pealetungile vastu panna.

Nende teadete hankimine tehti ülesandeks Saksa idarinde luurekeskustele, mis asusid Tallinnas.

Pärast kühkest kõhlemist otustas luurekeskuse organiseerija ülemleitnant Bauermeister ise Wenemaal Moskvasse sõita. See oli küll suurel määral eluga riskimine, kuid Bauermeister otustas siiski sõita. Wene enamlased lubasid kindlasti temale garanteerida julgeoleku. Nii sõitis Bauermeister üle Peterburgi Moskvasse. Moskvas walitjes siis suur segadus. Sündinud Dora Kaplan oli laastanud Leninile peale ja teda raskelt haaranud. Kuna Lenin waewles raske haawa käes, mõimutjes Tšheka.

Ühel õhtul kutwunes Bauermeister tänaval ühe noore wene würistinnaga, kes oli weel peaaegu laps. Ta wanes ja ta kõik sugulased olid todusõjas leidnud surma. Nüüd oli ta maailmas ihuüksi ja nälgis.

Würistitar palus temalt sõna, öeldes, et kui ta on kristlane, siis andku talle tüükene leiba. Noor würistinna oli juba mitu päewa näljasena hullunud tänaval. Sakslased hakkasid noort nistust kähju ja ta mõttis würistinna endaga kaasa ning wiis ta oma korterisse. Ta ei teadnud siis weel aimatagi, et see noor nist pöördub warsti ta etu.

Mõne päewa pärast kutwus sakslane pimestatult ilusa tšheka naisagendiga. See juhtus ühes looratis, kus wene mõimumehed käisid purustamas. Noor naistühkist jõi kalleid jooke ja tuli sakslast nähes jelle lauda. Wäga palju furtis see naine juua ja ikka jääda laueks. Bauermeister kuulis, et ta olnud warem ühe suurwüristi kallike ja siis Suure Teatri balerin. See naine oli raha eest walmis minema ükskõik kui paljudest laipadest üle. Enamlastel täitis ta wahel wäga raskesti ülesandeid. Kuid nad kahtlustasid teda siiski, et ta on ühtlasi ka liitlaste agent ja mängib laheotfaga mängu.

Akki kumardus naistühkist sakslase kõrwa juure ja fofistas talle, et tema teadmat küll, kes ta olewat. Ta andis sakslasele mõista, et teab palju ja ta jeda, mispärast sakslane oli Wenemaal trumst, ja

lutas ta järgmiseks päewaks enda juure külla.

Kui sakslane hiljem koju läks, ütles ta teener, et nende maja walwawat sakl mees. Kui siis sakslane awas akna ja waatas wälja, nägi ta tänaval tõepoolest kakt mees juttu ajawat.

Samal hetkel kuulus püüpani ja kuul jooksis kinnudes sakslase kõr-

gett hiljem olid mõlemad mehed kadunud.

Järgmisel päewal läks Bauermeister külastama naistühkist, nagu oli sellele lubanud.

Kuratlikult ilus naine wõttis ta wastu wäga suure lüfufega.

Korter oli suur ja õige mugawalt fiftutatud. Raud oli kaetud paljude maitsemate toitudega ja joogipoolist oli õige rohkesti. Sakslane sai nüüd teada, et selle ilusa naise nimi oli Selmina. Naine tahtis nähtawasti, et sakslane jooks mõimalikult rohkem. Sakslane oli aga jelles juhtes ettemaatlik ja pidas piiri, ise oodates ja walwates, mida Selmina kawatfes. Selmina amas oma kaardid ka warsti ja teatas Bauermeisterile, et tema — Selmina — on liitlaste agent.

„Teie olete oma fimmkümbimisega liitlastele teinud wäga palju kahju, härra ülemleitnant Bauermeister,“ ütles naine akki puhtas jaffa keeles,

„ja mulle on ülesandeks teie teile pakkuda kohe fimmkümne 10.000 dollarit,

kui teie astute liitlaste teenistusse. Kui teie aga sellest keeldute ja mulle ei anna andmeid jaffa armee kohta, siis mõtke teatawaks, et

teie ei pääse siit majast enam elu-
fakt.

Selle eest olen ma juba hoolitsenud.“

Waevalt sai sakslane öelda, et ta endastmõistetawalt keeldub sellest ettepanekust, kui talle tagant wifati lüfka ja ta tõmmati pikali. Ta kuulis

weel, kuidas kufagil lasti mitu pauku rewolwrist, siis kaotas ta meelemärguse. Kui ta jälle ärkas,

lebas ta sohwal ja tema juures istus wäike würistinna.

Selgus, et just sellele würistinnale wõlgneski sakslane oma elu. Würistinna oli kohe pärast tema todust lahkumist jooksnud selle kommissari juure, kes oli määratud sakslast kaitfma. Würistinna oli kommissari palunud, et see päästaks sakslase kindlasti surmalt. Kommissar ruttas kohe sakslasele järele ja jõudis just siis akna alla, kui Selmina abiline, keegi mees,

sakslasele parajasti lüfka laela wiskas.

Ta haaras rewolwri ja tulistas sakl korda. Üks kuul läbisas Selmina kae.

Kommissar saatis sakslase ja würistinna ees wälja ja jäi ise weel wähefeks ajaks tuppa wangistatute juure. Wäljasseisjad kuulsid mitut rewolwristku üksteisele järele... Nii karisaks kommissar äraandjaid — liitlaste agente.

Saksa luureohwitfari ülesanne oli täidetud.

Ta teadis nüüd, et walgete wägede edu oli waid ajutine ja et kommunistid warsti jälle jalad alla saawad ning walged lähemal ajal hämitamad. Sakslased mõisid oma idarinde pärast olla mureta.

Mõni päew hiljem sõitis ülemleitnant Bauermeister Tallinna tagasi ja wõttis ühes ka piifitse würistinna, kellel pidid Riias olema sugulased, kellede juure ta tahtis elama afuda.

Seal, kus leidub „pruuni sütt“...

KUIDAS ELAVAD „TURBAHALLID“.

Pärast on raubteehäädus Jõõpre rabas afuwa Lawasjaare turbatõõstufega. Sõita saab — õigem: Sindist tulewale tühjale turbarongile saab peale hüpata jaamas, mille nimeks „Kauplus J. Poota“. See „Poota“ on „Waste patuste alevi“ põhjafetwal Pärnu wahajaamaks teel pruuni sõde letu-kohtadesse.

Lawasjaare turbatõõstus on suurselt ellamaale järgmine.

Tõõstatatse 6 turbapressiga. Turbapress on see „turbahunt“, mis enda järele jätab 3—4 mtr. fufagufuse wao. Pressi juures on tõõ 20-litfeline meestond, kuhu kuuluwad 10 turbatõõstajat, 5 naist-tranfporteerijat ja 5 mahalaabijat. Maafufagufusest tõõstatatse toorturwas elewaatori kaudu pressini, kus pruunif maafuf wormitafse korrapärastef pätifid. Rastfõnd afetab pätifid aluslaudadele ja faadab kaablift walmistatud tranfportliftin: mõõda teele kuitwatuswäljale. Parajas tangufes tõõstatatse turwas mahalaabijate poolt murele kuitwama.

Nii käiwad press-pressi järele turbarindef, mis on ligi 6 km. pikk. Turbapätifid jääwad kuitwatuswäljale korrapäraste ridadena. Turbatõõstamistõõ fefstab kuni täitub norm — fäesolewal aastal umbes 60 tuhat kuupmeetrit. Turbapätifid kuitwatatafse hannades ja juure lõpul hakkab rong-rongi järele mõnetunnistise waheaegadega weerema Sindist poolle.

Sindi telstiftuwariftute ühfus on Lawasjaare turbatõõstufse peremees ja tarwikas äffinda kogu toobangu.

Kui alufet wõtta, et 12 aasta jooksul, millife af Lawasjaare on kuitwama, on jaa koo-

tud ainult 365 ha. raba ja Jõõpre ning Maama turbarabad kofku on 42 tuhat ha. —

siis jätkub sellest üle 700 aastaks.

Tõõsti oletse mõtet Lawasjaare turbatõõstufse juurde üle-pärnumaafist elektri wuajaama awada!

Turbahallid — neid on 240 — moodustawad kohapeal omaette ühfistõõma. Nad on eranditult wenelased Petferimaalt. Kuid wene waim on jäänud kõigil kauale kofu Turbahallid elawad omawahel rahuliftult nagu Jizraeli lapfed Egiptufes.

Werd pole walatud 12 a. jooksul ainustki korda.

Nad kõik on omawahel sugulased ning fufundawad omaette dünaftia, kes igal aastal mai alul tuleb pruuni sõde kuitwatabele ning mõni kuu hiljem lahtub, et puhata taluand pingutawa tõõ järele. Turbahallid elawad barakfides, kus kõik ühine. Kinnit naifed, kes õõbivad meeste hulgas, on wäljas kommunaalufet. Teenistuf pole Lawasjaares halw — fefstmine turbahall tõõb päewas wälja 4—5 krooni, naifed 2,5—3 kr. Omaette fefufuse moodustawad eefilastef-ametnikud — arwult 40. Turbatõõstufse juhatafaks on P. Kunnapuu. See mees on mees omal kohal, ning wenelased muutuwad turbariigi walitfjat nähes jalamaid tallestesteks.

Drei.

Ena: „Jutu, homme pühifeme meie pagaga oma pulmapäewa.“

Jutu: „Wõit fift nii on lood. Ja mina arwafin kogu aeg, et teie olete abiefus.“

„Kunas läks ufumine Ehotimaal moodi?“
Sis, kui seal hakati fefabest üflefimise

Charlie jälle avalikkuse ees. Filminäitleja, kes lahendab ühis- kondlikke probleeme.

Kuulus filmitõõmit Charlie Chaplin on juba pikemat aega oma arstajafõnda pahandanud oma eimdagitegemifega. Ta pole juba ammu lastnud wälja ühtki uut filmi.

Juba arwati, et helifilm häwitas

Charlie farjääri lõpuliftult.

See pole aga fufugi nii. Charlie on walmis uus looming ja Charlie ei mõtle-
gi weel anda alla ning lahtuda filmist.

Praegu on Chaplin 45-aastane, kuid ta walmufuse järele otustades ei julge keegi temale anda niipalju aastaid. Kuulus filmitõõmit on elurõõmus ja energiline, ja — mis peaaft — tõõtab palju ja miljafalt.

Chaplin tunneb elawat humi kõigi elu-
nähtufste wastu.

Ei jaffa temafufufele mehele ainult

litfasteft artistihumidest.

Chaplini huwitawad mitte tõõft faadawad kufud, waid tõõ ja looming. Ja mis humi fufadabf temale paffuda raha, kui ta on nii rikas mees, et tema waranduf ei fuitnud. Häwitada ifegi ta ahned ja lahtufhumififed naifed. Charlie Chaplin ei peeta mitte ühf foffafwõõdi kõige rikkamaks meheks, waid ta kõige küllaliskahfemaks härraks. Kuid

pole fufugi nii ferge afi fattuda

Chaplini küllaliste nimefirtja.

Ta walib ja kufub oma küllalifi wäga ettemaafiftult.

Chaplini wiimafest peoft wõtfid teiste hulgas ofa ka keegi kinnus Wõõfõgude-Wene küfimufte fpeftialift ja üks kinnus kirjanik, kes oma teostega on hämmastanud terwet maailma. See kirjanik propageerib nimeft uufi fuurenlatustifte ühfifõndlifte reforme. Need mõlemad mehed humitafid Chaplini wäga.

Tema uue filmi eefialgseks nimeks on „Rosmopolift“. See on foffir fäesolewa aja ühfifõndlifku elufõraltufje pifta mis rõõwib nimefist tema iftu ja mündab ta wäifefeks rattafefeks fuures ühfifõndlifus mehanismis.

Filmi peatangelafes on Chaplin ife, ifta felfifena nagu meie teda oleme näinud. See Chaplin wõitfub mafina üle mõimu wastu. Ta tunneb ennaft hawasti praegufes mafinate poolt walitfemast maailmas ja ei taha pænduda ühfiste reeglite alla. Näitfeks, näeme felles filmis, kuidas Chaplin põgeneb ära ühfifist wannitõast, kus kõik korraga pefewad end automaafsete pefemifõbinõudega. Põgenedes pefemifõmafinate juureft nau-
dib Chaplin kühjas koridoris äffindust.

Wakswate reeglite järele ei tõõfi aga

fet kellaajal felles koridoris olla

ühfifi inimeft.

Chaplin ei fangi kawa maitfsta äffindust. Siingi walitfub mehanifefertud etu. Ta ette fefinale filmub telewifõõni kanda edafit andud ülemufse nagu. See nagu korfutab wihafelt kuline, kui näeb, et üks allu-
waid jalutab keelatud tunnif koridoris.

Mehaaniline film ei wõfi kunagi ja

ei lafe inimeft wabaks oma pilgu alt.

Chaplin tahab iga kinnu eest olla äffinda ja otustab minna — wanglasfe. Wanglasfe pääfimine pole aga fufugi nii ferge afi. Pärast mitme fufufuseft tõõbafid feflufst õnnestub see tal waimaks ja ta wõib nüüd mehanifefertud elumafimust puhata wäifes fadamas — wanglas.

Selles filmis tegeleb ka naine. „Rosmopolifti“ naistangelafes on Paulette Godard, keda peetatse Chaplini prundi-
ja koguni tema falajafes abifafafes. See naistangelane päästab Chaplini palju kordafid igafufufest fefulistest õnfõr-
dadest.

Ka felles filmis on Chaplin jäänud

trunfs wäifimifefele.

Ta on filmis sõnatu ifif. Kuid sellest hoolimata ei mafsa fufugi arwata, et see film on humu. „Rosmopolift“ tootwat me afajärgu helifilmi afafufku, kina felles efinewad täiesti uued ja fentartwitatama heliefektid.

Urge jätke „Uudislehe“
telimist mündamata.

Eesti karikatuuri häll.

Voldemar Päts ja Toomas Gutmann meie pilkepiltide esisad.

„Leht karikatuurita on kui supp soolata“

Pisut liialdatud öeldud küll, ent tabavalt siiski.

Teinekord ei ole ka kõige targemal ja põhjalikumal kirjutisel elupahede ravimises sellist mõju, kui pilkega naeruvääris-taval karikatuuril.

Sõnad võivad olla küll veenvad ja selged, kuid tihtilugu ei piisa vaid sõnadest, tuleb lasta kõiku rusikas... ja ajalehe rusikas on — karikatuur.

Praegu teenib rea lehtede juures elukutselisi karikaturiste ja nad ei või oma teenistuse üle nuriseda. On vajalikud mehed toimetuses.

Kes on praegused karikaturistid, see on ajalehtede sõbral teada. Nimede järgi. Täna tuleb meelde neid, kes olid esimesed vagude ajajad meie pilkejoonistuse põllul.

Muidugi ei saa meie ülevaade täielik. Paljudki esimesi karikaturiste on kadunud unustuse hõlma, sest kuna varem aegadel küll iga kirjatükk oli varustatud allkirjaga, kuigi varjunimega, puudus pilkejoonistustel pea alati „meistri“ allkiri.

Eesti karikatuur on vana veidi üle kolmekümne aastas. 1901. aasta lõpul hakkas cand. jur. Konstantin Päts, praegune riigivanema kohustetäitja, välja andma päevalehte „Teataja“ ning andis sellele kaasa kord kuuks ilmuv naljalis. Kaustalt oli see täpselt nii suur kui kaheksakülgne „Uudisleht“ jutulisa. See naljalis oli ohttrasti karikatuure, pea kõik algupärased, meie elu-olu käsitavad.

Karikatuur oli tollal suur uudis. Ja julge uudis. Mõjus palju kaasa meie rahvuse tõusule. Nähti, kuidas karikatuures naeruvääristati mõisnikke ja nende saba-rakke, ning rahvas hakkas tõstma pead, nägema, et need härrad ei olegi need kõlvikvõimsad.

Ja peab tulema, „Teataja“ levikuks mõjus suuresti kaasa ta naljalis. Rusikas, mida seni kantud taskus, oli pandud paberile.

Stiililt ei olnud tolleajased karikatuurid küll mitte karikatuurid selle sõna praeguses mõistes. Pigem joonistused. Ei olnud ei nägude ega kehavormide „veanamist ega keanamist“. Olid pildid, mis ei olnud joonistusest koomilised, vaid, nii öelda, „loomutruud“. Lihtsad peitus vaid pildi sisus, mitte tehnikas.

Üks esimesi karikaturiste oli K. Pätsi vend Voldemar Päts, praegune kunstikooli direktor. Ent eesti karikaturistide esisa nime pärilikkagi Toomas Gutman, Tallinna Immoobilpanga ametnik ja praegune majaoomanik Nõmmel. Ta oli väga produktiivne. Nüüd aga palju aastaid ei tegele enam karikatuuride alal.

Nende ridade kirjutajal oli au külastada meie karikaturistide pioneeri. Ilus maja kesk aeda. Kõlistamise peale ilmub härra Gutman ise, mees üle kuuekümneme aasta. Vaatab umbusklikult näkku, ei tihka üle läve lasta — põhjuse, arvatavasti, kuulsin hiljem teistelt: kartis minna näha vist mõnda raha võlgumortjat. Seltselid „kunstnikke“ liikuda ringi palju. Ent kui seletasin ära oma tuleku põhjuse, muutus kohe hahkeks ja viis mind läbi tubade suure õhuvõtte ja rohkeste sülelehted verandale.

„Teataja“ aegadest peale Voldemar Pätsi kedagi teist karikatuuri alal ei mäleta. Ja näidates ette tolleajaseid „Teataja“

K. A. Hindrey joonistus 1906. a. „Sädemetest“.

LAISKUS.

„Häa asi, misugune ravist piip — kui ta maha kukub, pole tarvis teda ülesse tõsta.“

Tiibuse Jaagu, Jaan Käo, Eesav Puusliku, Miini Mihkli, Sarja Siimu, Joss Tuvikese j. t. „esisad“ Siirupi Siim, Sapi Saul ja Joone Jaan Saksa riigikantsleri krahvi Bülovi jutul.

(Pilt on T. Gutmani joonistatud, kuid naljameeste algkujud löi Voldemar Päts.)

naljalisasid, selgub, et T. Gutman on joonistanud peaaegu kõik pildid.

„Oli ka mingisugust eeskujut?“ küsin. „Ei“, on vastus. „Vast harva juhtus mõnda saksa pilkelehte nägema.“

Ja kust võiski tollal karikatuuri tehnikas eeskujut leida? „Lustige Blätterist“?

lisan, kui „Meie Matsis“, kuid ei teadnud, kes autor.

Üks esimesi karikaturiste Hans Möldermann, kes aastaid surnud, omas populaarsuse ka teisel alal. Nimelt raamatute illustreerimise kaudu. Seal võis piltidele oma nime alla visata, karikatuuri

T. Gutmani joonistus. Kujutab „Teataja“ meeste väerinda balti sakslaste, kadakate ja vanameestest vastu. Tegelasel on esijoonel: pahemalt prillidega — Hans Pöögelmann, teisel, seljaga, T. Gutman enam ei mäleta, järgmine eredamalt triibuline on Veske, tema kohal ees kaikaga küürus Mihkel Martna, „Eesti Postimehe“ hobuse nina ees vurrudega on Eduard Vilde ja temast paremale Konstantin Päts (T. Gutman usutab, et K. Pätsul on olnud kunagi ka väiksemad vurrud) ja viimane võitleja „Ristrahva Pühapäevalehe“ ees — Mihkel Pung.

Seal olid karikatuurid samuti naturalistlikud, peenete detailide väljatöötamisega, nagu neid tegid Voldemar Päts ja Toomas Gutman ilma eeskujuta, nagu neil joonistuseks nokk oli kasvanud. „Der Wahre Jakob“, kus karikaturistid viskasid juba julgemaid joone, oli Venemaal keelatud — ei pääsenud üle piiri. Tagasihoidlik „Lustige Blätter“ jõudis vahetellijatele kätte suurte mustade laikudega — tsensor oli lasknud lakk-trüki-mustaga üle vöõbata „kardetavad kohad“.

„Miltine mulje jäi teil K. Pätsust kui toimetajast?“

„Väga hea. Oli pilt valmis, ei tema sõda arvustanud ega mõelnud ta kallal — lasi lehte. Usaldas täiesti omi kaastöölist.“

„Ja kui suur oli tasu?“

„Kahest kuni viie rublani tükist.“

— Jaa! — mõtisklen — tollal hinnati karikatuuri! Kas vast sellepärast, et see oli uus ja haruldane ala.

„Teataja Naljalis“ edust tiivustatuna hakkas 1902. aastal ilmuma Jakob Ploom-puu kirjastusel iseseisev pilke-ajakiri „Meie Mats“ J. Jaasoni toimetusel, kes aastaid tagasi suri. Ka selles lehes oli T. Gutman pea-kaastöölis karikatuuri alal.

Tegi palju tööd, kuid kuulsus? Aeg oli niisugune, et T. Gutman puhkab praegu saamata jäänud loorberitel. Paljud vaimestasid ta piltidest nii „Teataja Nalja-

mus värvitrukis ja oli välimuselt esimene euroopalik pilkeleht Eestis.

Pilke loogivõimsus oli juba tunnustatud. Ja ka Pärnus ilmuval ajalehel „Kodu-maa“ oli oma pilkelisa „Ulak“. Sisult oli see julgema pilkelehti. Ka oli ta kaastööliste arv suur. Teiste hulgas oli „Ulaku“ kaastöölis ka praegune riigikoguliige advokaat A. Jõeäär.

Ent karikatuure sellesse lehte tegi vaid Aleksander Rosin. Harva libises mõni mujalt saadetud pilt.

Aleksander Rosin oli haruldane and, kunstnik jumala armust. Samuti kui Gorigi, võis puistata pilte ja nägusid käisest. Stiil oli primitiivne, kuid ta joonistused olid ikkagi juba karikatuurid.

Elukutselt oli A. Rosin (suri maailmasõja ajal sõjas saadud haigusesse) dekoratsioonimaalija. Aga tegi ka poesilte ja maalil portreesid. Pea kõigi Pärnu ja Viljandimaa seltsimajade dekoratsioonid olid A. Rosina maalitud.

Mässu ajal ilmus Eestis pilkelehti niivõrd palju, et nende nimesidki enam kõiki ei mäleta, siis veel karikaturiste, kes olid tegevad. Pea iga ajalehel oli ka oma pilkelisa. Kes veidi „maafida“ oskas, see karikatuure tegi.

Elu halvenemisega pärast mässu aastaid rauges ka pilkekirjandus. Karikatuur sai jälle jalad alla 1912. aasta algul, kui K. Pinkovsky (Pan Karol) hak-

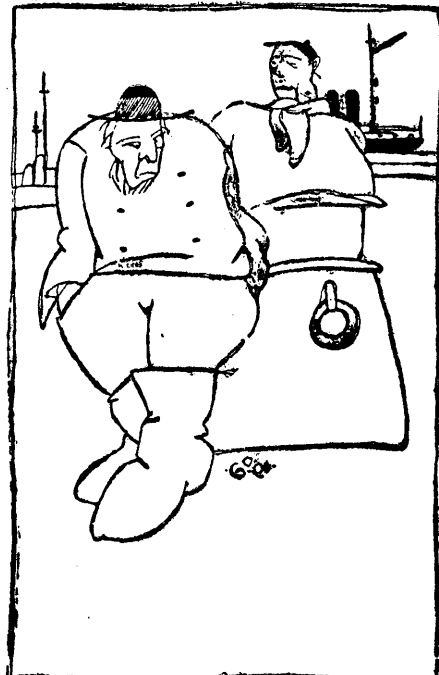

kas välja andma soliidil pilkelehte „Käsi“. K. Pinkovsky soontes oli poola verd, kuid ise pidas ennast tõsieestlaseks ja oli peamised eesti keele õpetajad. Tõotas paljude vene lehtede kaastöölisena, oli mitmes eesti lehes toimetuse liikmeks. Suri vaikselt Rakveres ja tema, kui suure energiaga mehe iseloomustamiseks piisab sõnadest, mis ütles üks ta nekroloogi kirjutajaid:

„Küünlal kustus ruttu, sest ta põles lahest otsast!“

„Kilgi“ juures töötasid karikaturistidena kunstnikud Ed. Potand, A. Uurits (†), Gori, P. Aren, A. Jansen, J. Vahtra, (Jaan 8 sfl.)

Gori karikatuure aastast 1913 „Kilgi“.

OMALAADI „KOGEMUS“.

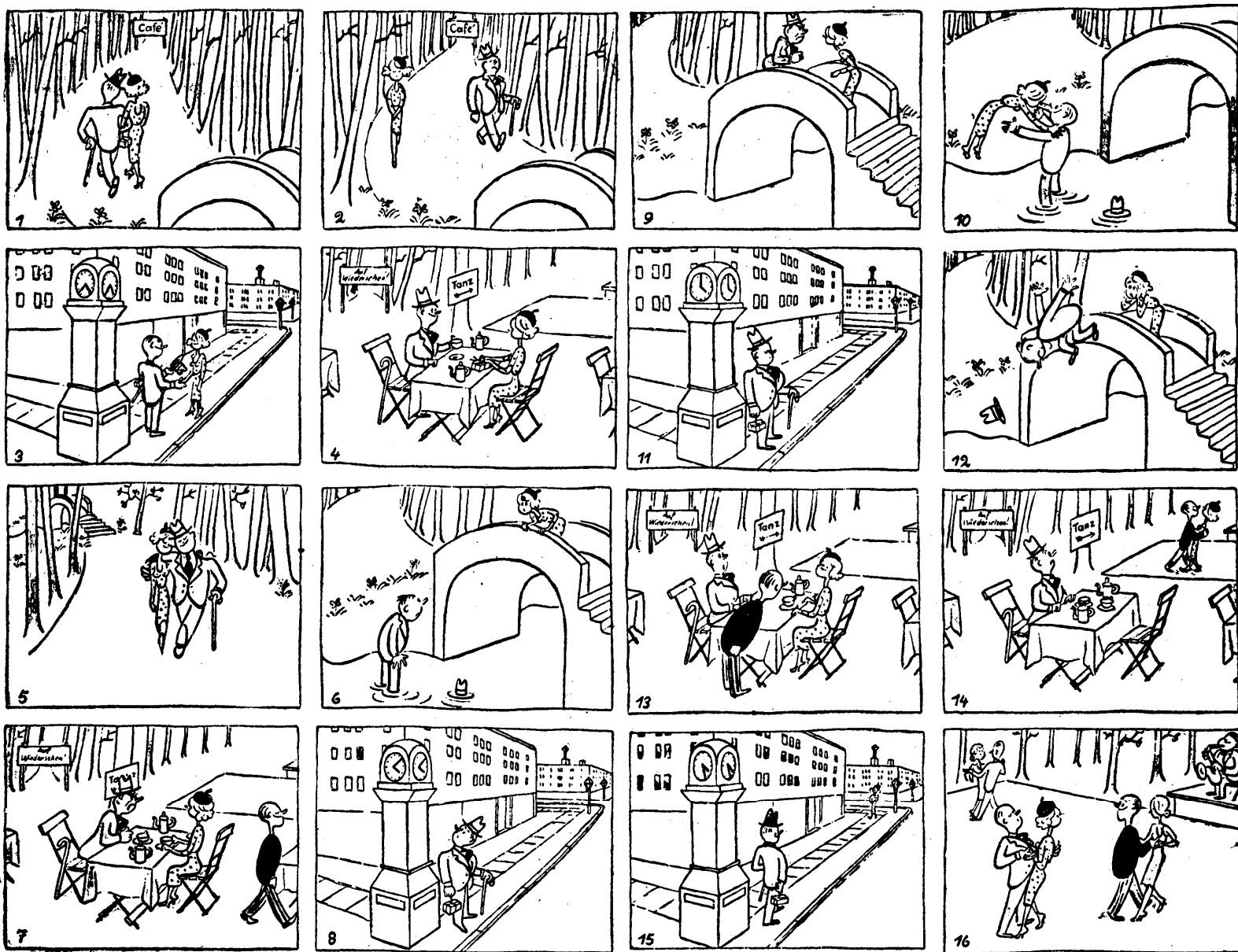
„Ei tea, misuke see kõige hirmsam surm peas ka olema?“ „Võta naine, küll siis näed!..“

„Uudislehe“
pilt-veste:

Kadunud ja jälleleitud õnn.

Tantud jaffa karika-
turist S. v. Mäe-
dorf on joonistanud
huvitava seeria, mille
alustanud pildid on aga
paikunud tegi.

Sageja ülesandeks on
teha pildid õigesse jär-
jekorda, mille tulemu-
seks ilmub traagikoo-
miline lugu ühest pra-
antuse ja selle seilustist.

Elulugu, mis põnevam seiklusromaanist.

47-aastane nekrut, kes ei oska sõnakestki emakeelt.

Karikatuurist on nekrutid noored inimesed, kes noorel mehel on kergem teha „utsumat“ ja ta saab sõjaväestega paremini toime kui rohkem elatanud inimesed. Sõjuti mõeti aga Prantuse sõjaväe teenima 47-aastane mees, kes pealegi ei osanud sõnakestki prantuse keelt. Teisi teki valdas ta aga mitu.

Selle mehe elulugu on küllalt huvitav. August Serre on mehe nimi ja ta sündis 1887. aastal Saint-Louis'is, Almaini ülemjooksi ühes prantustunud kassilase perekonnas.

17-aastase poisina jooksis ta kodust ära ja astus välgamöödud nime all Prantuse sõjaväe leegioni.

Seal taadi aga varsti teada, et tema ei olnud veel täiealine, ja 14 tun pärast taadeti ta sealt tulema. Selle asemel, et tulla koju, noormees hakkas mööda ilma hulkuma. Ta käis Hamburgis, Kopenhagenis ja Madridis. Antwerpenis astus ta laevapoisina ühele laevale teenistusse. See

laev hukkus ja noormees saotas juba igapäevase lootuse elule.

Ta langes vette ja vajus... Saatus tahtis aga teisiti. Noormees ei upunud füüsi, vaid lained viiskasid ta Aafrika rannale.

Seal abiellus noormees neegritädruga. Kuid see naine ei hoolitsenud teda kuigi kaua,

ta jättis selle maha ja abiellus uue musta tüdrukuga.

See abiellus osutus suureks „veaks“ ja noormees jooksis naise juurest minema. Nüüd läks ta uuesti ühele laevale, mis osutus jaffa laevaks, ja sõitis sellega Hamburgi. See juhtus 1914. aastal. Rühkes maailmasõda ja Serre pidi jääma Saksaarmeele. Kuna ta oskas hästi inglise keelt, siis jäi ta enamat lühemaks „teha“ ameeriklaseks.

Prantlasena oles ta ja kohe pandud vang.

Kuid hiljem, kui ühendriigid astusid sõtta, tuli Serrelgi tutvuda koonduslaagritega. Sealt pääses ta alles sõja lõppedes. Kuid ta ei lahkunud füüsi Saksaamaalt, vaid jäi elama Frankfurti ja abiellus kolmandat korda,

seejärel ühe jaffalanna „Gretcheniga“, kes talle kinkis kaks last. Rahutu rändur oli nüüd juba 47-aastane. Siis hakkas teda maevõnne suurt igatsus kodumaa järele. Ta jättis oma naise ja kaks last maha ja

läks tagasi Prantusmaale. Seal sattus ta varsti sõjaväe teenistusse, sest need olid väljaurinud, et Serre polnud teeninud ära oma fundaaga.

Serre anti kohtu alla ja süüdistati teda kui väejuhtumist. Ta oluford oli eriti raske veel sellepärast, et

ta mööda maailma ringi hulkudes oli unustanud täiesti oma emakeele.

Tema advokaat pidi temaga rääkima küll inglise keeles, küll itaalia keeles ja ühegi ka neegrite keeles. Serre ise seletas, et ta ei tea endal olevat mingit füüsi, sest ta olnud armastusel, et teenistus mõraste leegionis loetakse temale kahetsusväärseks. Nagu ta ise ütles, olnud teenistus leegionis nii raske, et iga kuu

määrib taltsiti rohkem kui kaks tuhat harilikku sõjaväe teenistust.

Serre palus kohtunikele, et need ei summits

teda enam sõjaväe teenistusse, sest temal olemat häbi ühes poistestega marsšida. Kohus mõistis mehe kahetsusväärseks aresti ja mõitis arvesse enne kohtu arastitunud aja. Kuid fundaja peab ta füüsi ära teenima.

Eesti karikatuuri häll.

(7. lkt. järg.)

O. Krusten j. t. Gori oli siis veel algaja, käis Biliibini jälgedes, joonistas „bürokraatide“, „maksudekoormat“ jne. stiliseeritud krattide näol. Kuid Gori arenes imekiirelt. Oli and. Kuid oma kindlat stiili ei leidnud ta kaua. Oli nii öelda „moomees“. Millist uut voolu nägi, selles stiilis ka kohe pilte tegi.

Gori on aga ka meie esimesi shazhiste. Esimene joonistas ta kõigi Pärnu bürgerite näod maha ja tegi sellega oma kodulinnas palju tuult ja tolm.

Enne maailmasõda tuli Tallinna. Ja ärge arvake, et Gori on alati naljamees ja pilkaja olnud. Ta töötas ajakirja „Leegi“ toimetuses ja seal töötas tollal ka preili Marie K. No, siis oli igas „Leegi“ numbris leegitsevaid armuluuletusi Gorilt Mariele ja Marielt Gorile. Olid mõlemad kanged tundeühendajad.

Gori läks maailmasõtta ja langes vang. Temast arvati, et on saanud surma, ja pärast sõja lõppu Rasmus Kangro-Pool pööras ajalehes kõigi poole, et kellel on Gori joonistusi, et need annaksid need igaveseks mälestuseks, vaat, enam ei mäleta. Kuhu. H. Saar oli aga kohe pärast Gori kodumaale saabumist kutsunud ta „Vana Meie Matsi“ juurde ja „Matsis“ vastati, et mistarvis vaja korjata vanu Gori joonistusi — ta võib teha uusi.

Rääkides esimestest karikaturistidest Eestis, ei või jätta mainimata, kes neist ulatasid oma karikatuuridega ka väljaspoole kodumaa piire. Maailmasõja ajal ilmusid Gori ja A. Albo karikatuurid vene loetavamas ajakirjas „Ogonjok“. Saksa sõjavangis olles joonistas Gori mõningaid karikatuure „Kladderadatschile“ ja revolutsiooni ajal töötas Venes pilkelehe „Pugatschi“ juures karikaturistina G. Mootse.

Viimaseks ja kõige suuremaks pilkeleheks Eestis oli „Sipelgas“, mis avaldas peamiselt Gori karikatuure. Kaustalt oli see suurem kui „Simplicissimus“.

Nüüd on iseseisvad pilkeajakirjad välja surnud ja ei ole loota, et kerkiks mõni selline. Ajalehtedel on olnud karikatuuride osakonnad, ja nii palju ei olegi meil liigset ainet ega janu pilke järele, et võiks ilmuda iseseisev pilkeajakiri.

Valoe naise turbmäng haaremis

Londoni ja Pariisi feltstonnas valmistab väga palju kõneainet inglanna Eileen Brantoni furm, kes abiellus neli aastat tagasi Türgi prints Ahmediga, jaades nii tema kolmandaks naiseks. Nagu selgunud, on ta langenud haaremi armutade naise ohvriks. Nagu prints ise poliitikele seletas, olla tema tapnud ta eime naise fugalased sellepärast, et ta oli sünnitanud kaks poega, mille tõttu pidid teiste naise lapsed automaatselt kaotama oma pärimisõigused.

Prints Ahmed on rikkaim maamannik Türgis, kuid füüsi Egiptuse päritolu. Ta jäi oma hariduse mandril ja meitis suurema osa oma ajast Pariisis ja Londonis. Neli aastat tagasi armus ta Eileen Brantoni, ühe inglise lese 18-a. tütrele. Kuigi printsil oli juba kaks naist, mõitis ta füüsi inglise tütarlapse südame.

Peale abiellumist sõitis nad Türgimaale. Haaremis jäi inglase naine peagi teiste naise hulgas eime naise koha. See äratas teistest ainult viha ja armutadest.

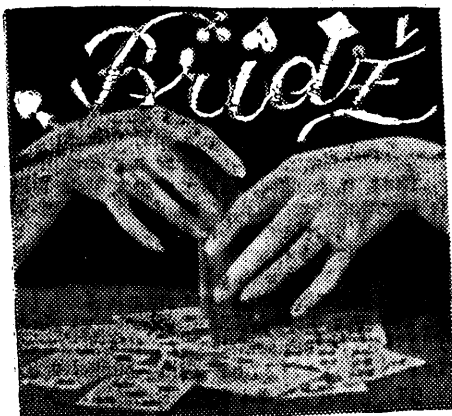
Kui aasta hiljem sündis talle poeg, hakkas ta saama ahverdusi. Mitmel korral taheti mürgitada ta last. Eime naise venna ja õe vastu tõsteti süüdistus mürgitamisaktis, kuid uurimine ei andnud vähemaidki tulemusi.

Lõpuks ei mõinud ta usaldada enam ainult teenrit. Ta kartis ühegi haaremiist mälja minna. Kord tänaval tehti katset ta elu mõtta. Prints oli mõinetu teda aidama.

Mõni päev enne oma furma leidis ta laualt kirja, kus paluti teda maalt lahutada, kui etu on armas. See kiri oli kirjutatud keedetud muna koorele.

Turbmäng ise juhtus aga tema abiellumise aastapäeval. Roos oli suur feltstond. Prints palus oma naist, et ta sel puhul unustaks kõik kartused ja ilmuks feltstond. Alles jülge oma mehele, täitis ta selle palve. Ta jäi ja jäi, mis talle järele jäi. Türgimisel hommikul leiti ta furmalt. Revolver lebas ta kõrval. Laiba mälvaatusele aga jalgus, et kehas pole haava.

Astis konstateerisid mürgitust. Prints on meendumus, et ta naise mürgitamis eime naise fugalased.

"Dis see sijn on?"
 "Sindumakana."
 "Das jis naited la indumak?"
 "Jah."
 "Ja indumak jah?"
 "Nati."

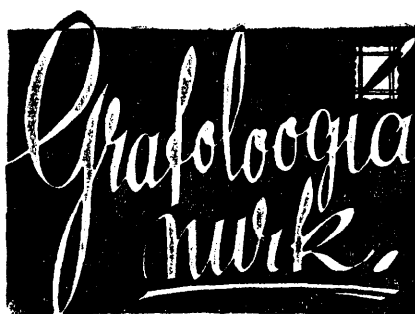
„Teie olete taebajat nimetanud elajats.
Mida teie teha tehes õige mõtlejite?”
„Särge, härra kohtunil.”

Polnud seal leida ka mingit tööd ja õnne-
tu mees pidi peaaegu nälgina. Suhus-
likult sattus sinna saarele üks ajafirja-
ni, kes oli väga liigutatud endise mere-
väelase raskest elust. Ajafirjani kirja-
tas temaist pika artikli oma lehes Seda
juhtus lugema üks halastajaõde. Õnne-
tu mehe saatus avaldas halastajaõe
peale sügavat muljet ja ta otsustas
teda aidata. Halastajaõe kirjutas mu-
mole ja soovitas talle,
et ta annaks sisse armusaamise
palve.

4. Raskud uneupunduse all kannatajaid ei
taipagi, et nende uneupundus on tingitud
keha pinetvõrkedest. Sias peab ta hoi-
kama moodis liigutama omi käsi ja jalgu.
See faaktob lõpuks pinetvõrked.

E. W. P. Anafikis on võrdne eelmistega
Et saada täpset pilti, selleks asetage W. R. P.
oma peegli ette ja kujutage endale, et timbi-
pliatiagi ja musta pliatiagi vahel pole olemas
vahet. Võtte tüfida ka W. R. P't eht endalt,
kas mu iteluz on õige. Soovitaim oleks järel-
rohkem teatralisust ja kiinnistust, minna poisil-
liig teravalt silma, et märgite oma oja muutusi.

Grasföör.

Ulfus on pehmelt läbitöötatud, kahjuks oma-
te aga tervelt haavuma iseloomu. Peenetu-
delikkus aga ei luba teostada kallaletungi jär-
sult, vaid looritatud nalja ja pilketunnetega.

Jõukad daamid!
Unistab teist keegi õrna teem-
armastajat
abikaasat
ehk maailma parimat sõpra
siis kirjutage energilise mehele
ja teie ei pettu. Kirjad siit
„Loitev koit“.

32 a. käsitööline

tutvuks

neiu või lesegaga, kellel korter
Teat. st. „Abielu mõttes“.

Kuulutamise sedel

„Uudislehte“ loetakse
väga palju, sellepärast on
„Uudislehes“ **kuulu-**
tamine suure mõjuga.
Lugejad võivad käesolevate
sedelitega „Uudislehes“
kuulutada **tasuta**.
Koguge neid sedeleid. Iga
sedel arvatakse 5 sendi
vääriliseks.
„Uudislehes“ võib tasuta
avalada igasuguseid kuu-
lutusi talitusele esitatud se-
delite väärtuse suuruses.

